

Vold mot barn

Hvordan kan politiet sammen med andre viktige instanser og samarbeidspartnere bidra til at flere voldsutsatte barn kan søke hjelp?

En teoretisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2020

Kand.nr: 44

Antall ord: 6527

Innholdsfortegnelse

1.0 INNLEDNING	3
1.1 Problemstilling og avgrensning	3
1.2 Oppgavens oppbygning	4
1.3 Begrepsavklaring	5
2.0 METODE	6
2.1 Forforståelse	6
2.2 Litteratur	7
2.3 Kildekritikk	7
3.0 HOVEDDEL	8
3.1 Barns rettsvern i Norge	8
3.2 Omfang	9
3.3 Retningslinjer og handlingsplaner for vold i nære relasjoner	10
3.4 Barns smerteuttrykk	11
3.4.1. Hvorfor sier ikke barn i fra?	11
3.5 Forutsetninger for at barn skal si i fra om vold	12
3.5.1. «Dialogtiden»	13
3.6 Politiets forebygging og samarbeid med andre etater	13
3.6.1 Viktigheten av politiets bidrag i vold mot barn	14
4.0 DRØFTING	14
4.1 Politiets kompetanse i å undersøke om det har skjedd noe straffbart	15
4.2 Politiets kompetanse i å prate med barn	16
4.3 Politiets tilstedeværelse på skoler og barnehager	16
5.0 AVSLUTNING	17
6.0 LITTERATURLISTE	20

1.0 Innledning

Som mennesker går vi gjennom mange faser i livet. I noen faser er vi totalt avhengige av andre, mens jo eldre og mer livserfaring man får, desto mer selvstendige blir vi. Vi lærer oss hvordan vi skal behandle andre mennesker, grenser for hva som er greit og ikke, og å bygge relasjoner til andre. Er det slik hos alle? Hvor lærer man dette, og hva er forutsetningene for det? Et barns oppvekst er en viktig fase som setter grunnlaget for dets framtid. I denne fasen er trygghet og tilknytning avgjørende for barnets utvikling. Alle barn har det derimot ikke trygt i sine hjem. Enhver form for vold mot et barn setter barnets utvikling og sunnhet i fare (Lillevik, 2016, s. 25). Barn trenger gode omsorgspersoner som gir dem trygghet og kjærlighet. Når dette ikke er tilfellet, må det sørges for at de får hjelp. Utfordringen er hvordan vi som samfunn kan hjelpe barn som utsettes for vold, når volden foregår hjemme bak lukkede dører.

Vold i nære relasjoner er et stort samfunnsproblem (Justis- og beredskapsdepartementet, 2013b). Bakgrunnen for min interesse for å skrive om vold mot barn, kommer fra praksisåret mitt. Der tok jeg et avhør av faren til et 5 år gammelt barn som hadde blitt utsatt for grov vold av sin mor og stefar i 2-3 år. Fortellingene som kom fram under dette avhøret gjorde så sterkt inntrykk på meg at jeg sto igjen med mange spørsmål knyttet til foreldrene, barnet og systemet. Den siste voldsepisoden mot barnet kunne tatt fra ham livet. Jeg spurte meg selv: «hvordan kan det gå så langt?» Den siste episoden gjorde at dette barnet fikk hjelp og kom seg ut av det skadelige hjemmet. Her ble politi, barnevern og ambulanse varslet, men hva med alle de tilfellene de ikke blir varslet? Hvordan kan politiet bidra til at flere barn får hjelp til å forstå og si i fra når noe ikke er som det skal?

1.1 Problemstilling og avgrensning

Politiet har plikt til å forebygge, avdekke og stanse straffbare forhold (Politi-loven, 1995, § 2 nr. 2 og 3). For å forebygge er politiet avhengig av et samarbeid med andre etater. Når barn utsettes for vold, er helsestasjoner, skoler og barnehager viktige. De jobber i stor grad med barn, og sammen med politiet har de mye kunnskap om barn. Gjennom samtaler og observasjoner av atferd kan skoler og barnehager avdekke barns uttrykk for at noe er galt. Mitt formål med denne oppgaven er å undersøke hvordan politiet sammen med andre viktige instanser, som barnehager og skoler, kan gjøre barn bedre rustet til å søke hjelp når de utsettes for vold av noen i nær relasjon. Min problemstilling er som følger:

«Hvordan kan politiet sammen med andre viktige instanser og samarbeidspartnere bidra til at flere voldsutsatte barn kan søke hjelp?»

Politiet er en viktig ressurs i arbeidet med å forebygge og avverge vold mot barn. Vold mot barn er alvorlige straffbare forhold, som har høy prioritet i politiets oppgaver (Riksadvokaten, 2008, s. 2). Siden vold mot barn foregår i private omstendigheter, er det vanskelig for politiet å avdekke. Det vil derfor være nødvendig med tiltak som hjelper politiets arbeid med slike saker.

Oppgaven avgrenses til å handle om psykisk og fysisk vold mot barn, direkte mot barnet eller mot en omsorgsperson eller søsken. Med «barn» menes alle mennesker under 18 år (Barnekonvensjonen, artikkel 1, 1989). Fokuset mitt vil være på hva politiet og andre etater må gjøre i forkant, før det kommer til en anmeldelse, for at barn skal åpne seg og fortelle. Jeg kommer derav ikke til å ta for meg politiets møte med barn på åsted hvor politiet har blitt tilkalt.

Mitt hovedfokus vil være på politiets samarbeid med skoler og barnehager. Helsestasjoner vil være en viktig instans med tanke på de minste barna som ikke går på skole eller i barnehage, men av hensyn til oppgavens omfang vil jeg ikke ta for meg dette.

1.2 Oppgavens oppbygning

Først avklares to sentrale begreper som vil bli brukt for å besvare problemstillingen. I metodekapittelet presenterer jeg mitt valg av litteratur, kildekritikk og min bevissthet rundt min forforståelse. I hoveddelen presenteres relevant teori og empiriske studier for problemstillingen. Her har jeg redegjort for barns rettigheter i Norge, årsaker til at voldsutsatte barn ikke sier i fra, samt forutsetninger for at barn skal søke hjelp. Jeg har også gått inn på politiets forebygging og samarbeid med andre etater, samt viktigheten av politiets bidrag i å hjelpe barn med å kunne si ifra om vold. I drøftingsdelen har jeg tatt for meg hvordan politiet kan samarbeide med andre etater ved å dele sin kunnskap og kompetanse, samt hvorvidt de burde vært mer tilstedeværende i skoler og barnehager.

1.3 Begrepsavklaring

«Vold»

Voldsbegrepet er vanskelig å definere, da det er vidt og innebærer all type vold. Dette gjelder både de objektive (som hva straffeloven definerer som vold) og subjektive (hva enkeltpersoner opplever som vold og krenkelser) (Lillevik, 2016, s.24). Fysisk og psykisk vold, seksuell vold og latent vold er ulike former for vold (Lillevik, 2016). En generell definisjon av vold finner vi av Per Isdal fra 2000:

«Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil.» (Lillevik, 2016, s. 24)

Denne definisjonen vektlegger de personlige konsekvensene for den voldsutsatte. Den subjektive opplevelsen Isdal omtaler, åpner for et bredt spekter av hva vold kan innebære. Det kan være alt fra sårende kommentarer til slag og spark.

Lillevik (2016) vektlegger også en voldsdefinisjon som retter seg mer mot barn og unge. Denne er av den Danske Socialstyrelsen (2015) og setter fokus på en handling eller trussel som skader personens integritet, eller skremmer, smerter eller skader personen. Volden vil også kunne ha samme effekt på personer som ser eller hører volden. Den som utsettes for en straffbar handling, som for eksempel vold, regnes som fornærmet i en straffesak. Barn regnes som fornærmet også når de ser eller hører vold som skjer mot en forelder (RT 2010-949). Dette er fordi barn er veldig sårbare, og belastes psykisk når de ser eller hører vold.

«Vold i nære relasjoner» - Straffelovens definisjon

I «Lov om straff (straffeloven)» fra 2005 finner man også definisjoner på vold, da med fokus på det som er straffbart. Straffeloven tar for seg både enkeltstående hendelser med vold eller tvang, samt de tilfellene hvor det er begått mishandling. Sistnevnte finner vi i straffeloven § 282 om mishandling i nære relasjoner. Denne paragrafen vektlegger relasjonen mellom utøveren og den utsatte av mishandlingen, som for eksempel at den ene har omsorg for den andre. Straffebudet tar også for seg makten voldsutøveren har, som gjør det vanskelig for den voldsutsatte å komme seg ut forholdet.

Jeg kommer ikke til å gå noe mer inn på betydningen av straffebudet, men det er relevant å ha med seg den straffbare siden av vold i nære relasjoner gjennom oppgaven. For politiet sin del må enhver ansatt som skal møte barn, ta i mot anmeldelser og etterforske slike

saker, vite hvilken informasjon de trenger for å finne ut om det har skjedd noe straffbart. I det forebyggende perspektivet vil straffebudet være viktig for at barn eller voksne skal vite når det de eller andre utsettes for er galt. Det straffbare aspektet vil også være viktig i politiets samarbeid med andre instanser, for å kartlegge hva barn trenger å lære, hva man skal se etter og hvordan man skal prate om ting. Viktigheten av politiets kunnskap om vold mot barn er noe jeg kommer tilbake til i hoveddelen.

2.0 Metode

Metode er framgangsmåten man velger for å belyse problemstillingen (Dalland, 2017). Her har jeg tatt et bevisst valg for den metoden jeg anser som mest egnet for problemstillingen min.

Jeg har valgt å skrive en teoretisk oppgave. Det innebærer å bruke andres forskningsdata, teorier og faglitteratur for å besvare problemstillingen, i tillegg til å reflektere over egen kunnskap og praksis. I løpet av studietiden min på Politihøgskolen har jeg gjort meg ulike erfaringer og tanker om vold mot barn. For å kunne svare på problemstillingen min er det nødvendig å undersøke andres forskning og funn rundt dette temaet. Min oppgave er en analyse og fortolkning av litteratur som belyser problemstillingen min.

Samfunnsvitenskapelig forskning skiller mellom kvantitativ og kvalitativ metode for innsamling av data (Nyeng, 2012). Kvantitativ metode samler inn data i form av tall, som for eksempel spørreskjemaer og statistikker. Kvalitativ metode samler inn data i form av tekst, enten fra skriftlige eller muntlige kilder. Hovedkildene jeg har brukt i oppgaven min består av kvalitativ forskning, med unntak fra kildene jeg har brukt for å belyse omfanget av vold mot barn.

2.1 Forforståelse

Alle mennesker har en forforståelse. Forforståelsen er den forkunnskapen vi har, som påvirker vår oppfatning av virkeligheten (Thurén, 2009). Forforståelsen er viktig for å kunne fortolke situasjoner, men den kan også gi oss en oppfatning som ikke stemmer med virkeligheten.

Uten forforståelsen vil det være vanskelig å forstå noe som helst (Thurén, 2009). Selv om vi vanskelig kan være foruten vår forforståelse, er det viktig å bevisstgjøre og klargjøre den når vi utvikler ny kunnskap (Dalland, 2017). Vi kan utvikle vår forståelse ved å søke etter kunnskap som ikke kun bekrefter våre antagelser.

Før jeg begynte på Politihøgskolen tilegnet jeg meg kunnskap og erfaringer om hva fysisk og psykisk vold var, gjennom det vi lærte på skolen og det jeg så på TV. Ved å sammenligne min familie med det jeg så på film, og hørte om fra andre barn og voksne, lærte jeg hvordan en vanlig og sunn familie skal være. Denne kunnskapen har vært med meg gjennom studiet og påvirket hvordan jeg har tolket det jeg har lært der. Gjennom politistudiet har jeg også lært om krisesenter og deres møte med voldsutsatte barn. Vi har også hatt besøk av Barnevernsproffene, hvor ungdommer har fortalt hvordan de som barn har blitt utsatt for vold og overgrep. All denne kunnskapen og erfaringen har bidratt til min forforståelse av barn som har blitt utsatt for vold i hjemmet. I arbeidet med denne oppgaven har jeg hatt med meg disse erfaringene i søken etter litteratur og tema som jeg har ansett som nødvendig å belyse ut i fra problemstillingen min.

2.2 Litteratur

I søken etter litteratur har jeg gjort nøye vurderinger og valgt de faglige bidragene som har vært mest relevant for problemstillingen min. Jeg har benyttet pensumsbidrag fra hovedområdene «politi og samfunn», «metode», «etterforskning», «orden og beredskap» og «forebyggende oppgaver». I søken etter annen litteratur har jeg benyttet meg av bibliotekets søkedatabaser ORIA og PIA, samt Google Scholar. Her brukte jeg søkeord som «vold mot barn», «familievold», «mishandling», «barnemishandling» og «vold i nære relasjoner», samt kombinasjoner av disse. To av resultatene jeg fant her var «Vold mot barn: teoretiske, juridiske og praktiske tilnærminger» (2016) av Kate Mevik, Ole Greger Lillevik og Oddbjørg Edvardsen, og «Politipatruljens møte med barn som lever med vold i hjemmet» (2019) av Oddbjørg Edvardsen. Her har jeg også sett på forfatterenes referanselister.

For å finne litteratur om retningslinjer og handlingsplaner for vold mot barn, søkte jeg etter Rundskriv fra Riksadvokaten, stortingsmeldinger og handlingsplaner fra regjeringen, og aktuelle rapporter fra politiet.

2.3 Kildekritikk

Kildekritikk vil si at man vurderer og karakteriserer den litteraturen man har funnet (Dalland, 2017, s. 158). Gjennom emnet «Etterforskning» lærte vi viktigheten av å være kritisk, og søke informasjon som belyser flere sider av saken. Det å se på kilder med et kritisk blikk, gjør at man ikke bare søker etter informasjon som bekrefter ens egne teorier, men også litteratur som kan belyse tilstrekkelig det man skal undersøke. Et kritisk blikk på litteratur innebærer også å

vurdere hvilken type tekst man står overfor, forfatteren, når den er skrevet, samt formålet med teksten (Dalland, 2017).

Jeg søkte bevisst etter litteratur som kunne si noe om hvordan politiet og andre etater arbeider for å forebygge og avdekke vold mot barn. For å belyse den andre siden av saken, brukte jeg rapporter fra Forandringsfabrikken som kunne si noe om voldsutsatte barns erfaringer med å få informasjon om vold og å kunne si ifra om dette.

3.0 Hoveddel

3.1 Barns rettsvern i Norge

Barn har et sterkt rettsvern i Norge. Som tidligere nevnt definerer FNs barnekonvensjon «barn» som alle mennesker under 18 år. Barn er på lik linje med voksne beskyttet av FNs menneskerettigheter av 1948, hvor alle mennesker har rett til et liv i frihet og sikkerhet. Den norske grunnloven (1814) sier det samme i kapittel E om menneskerettigheter. Barn har et ekstra vern i grunnloven § 104, som sier at barns personlige integritet skal vernes. Norges grunnlov er i stor grad i samsvar med FNs menneskerettigheter og barnekonvensjon.

«FNs konvensjon om barns rettigheter» (1989) sier i artikkel 3 at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle handlinger som berører barn. Konvensjonen omtaler det som en menneskerett å vokse opp uten vold. Artikkel 19 forplikter staten til å beskytte barn mot alle former for fysisk og psykisk vold, misbruk og mishandling. Artikkel 12 sier at barn har rett til å bli hørt i saker som angår dem, og at deres mening skal vektlegges. Barn har i følge artikkel 13 ytringsfrihet og rett til å få og gi informasjon.

Som nevnt innledningsvis regnes barn som fornærmet i straffesaker hvor barn er vitne til vold mot deres omsorgspersoner (RT 2010-949). Dersom barn ser eller hører vold som foregår mellom foreldrene deres, regnes dette også som vold mot barnet. Dette gir barna flere rettigheter, og viser nok en gang til barns behov for et særlig vern. Norge er ett av få land i verden som gir barn et rettslig vern ved partnervold (Edwardsen, 2019).

Barn har også et rettsvern gjennom Barneloven (1981) og Barnevernloven (1992). Jeg kommer ikke til å gå inn på disse lovverkene, men sammen med overnevnte viser det at barn har et sterkt rettsvern i Norge.

3.2 Omfang

Det er vanskelig å si noe helt konkret om omfanget av vold i nære relasjoner, da mørketallene er store (Justis- og beredskapsdepartementet, 2013b). En av årsakene til dette, er den varierende definisjonen av vold i undersøkelser som blir gjort. En altfor snever definisjon av vold vil i større grad føre til en underrapportering, etter som det tillater færre å kjenne seg igjen i tilfellene (Edwardsen, 2019, s. 27). En altfor bred definisjon vil kunne føre til overrapportering. Undersøkelsene vil også bære preg av innholdet i spørsmålene og hvem som faktisk svarer på spørsmålene.

En annen årsak bak mørketallene er mangelen på anmeldelser. Det å anmelde sin egen far eller mor er vanskeligere enn å anmelde en fremmed person (Justis- og beredskapsdepartementet, 2013a). Andre grunner til at barn ikke anmelder, er frykten for hva som vil skje etterpå, frykten for å ikke bli trodd, eller at en anmeldelse ikke vil hjelpe situasjonen (Thoresen & Hjemdal, 2014).

I 2019 foretok NKVTS (Nasjonale kunnskapssenter om vold og traumatisk stress) en undersøkelse av omfanget av vold- og overgrepserfaringer og omsorgssvikt i oppveksten blant ungdom i alderen 12-16 år. Her deltok totalt 9 240 ungdom, fra områder over hele landet. Det som skilte seg ut fra andre lignende undersøkelser, var at det som følge av ny lovgivning, ga ungdom helt ned i 12-årsalderen tillatelse til å delta, uten samtykke fra foreldre/foresatte (Hafstad & Augusti, 2019, s. 24). Ved å kunne inkludere en mer representativ del av ungdomsbefolkningen, bidro endringen til å belyse eventuelle tidligere mørketall (Hafstad & Augusti, 2019, s. 24).

Undersøkelsen viste at 1 av 5 barn hadde opplevd mindre alvorlig fysisk vold fra en forelder, som lugging, risting og slag med flat hånd. 1 av 20 barn hadde opplevd alvorlig fysisk vold, som å bli sparket eller banket opp. Når det kom til psykisk vold fra en forelder, som gjentatte sårende, ydmykende kommentarer, hadde 20 % av barna opplevd dette. Henholdsvis 17 og 13 % hadde opplevd at mor eller far hadde vært utsatt for en form for psykisk eller fysisk vold. Over halvparten av de som hadde vært utsatt for fysisk vold hadde ikke fortalt noen om volden. To av hovedårsakene til dette var at barna følte skyld og at de ikke ville at barnevernet skulle bli involvert (Hafstad & Augusti, 2019, s. 16). Kun 1 av 5 ungdom som har vært utsatt for vold fortalte at de hadde vært i kontakt med helseapparatet om dette. Undersøkelsen viser at et stort antall barn og unge utsettes for vold i hjemmet, og at flertallet ikke har søkt om hjelp hos lege, psykolog, rådgiver eller helsesykepleier.

3.3 Retningslinjer og handlingsplaner for vold i nære relasjoner

I Riksadvokatens Rundskriv 3/2008 «Familievold», legges det fram retningslinjer for politiet i saker som omhandler vold i nære relasjoner. Det legges vekt på politiets plikt til offentlig påtale når det er mistanke om familievold, og at etterforskning på stedet skal foretas grundig for å sikre bevis. Med offentlig påtale menes det at det er politiet selv som anmelder saken, uavhengig om fornærmede ønsker det eller ikke (Edvardsen, 2019, s. 42). Hensikten er å avlaste fornærmede, og sikre hens ønske om å forklare seg. Videre skal det etter Rundskriv 3/2008 tas vurderinger om varsling av barnevernstjeneste, besøksforbud og pågrepelse. Dersom det er barn til stede, skal politiet forsøke å prate med barnet. Barn som vitner har også status som «fornærmet», og skal behandles deretter (RT 2010-949).

I 2013 kom Justis- og beredskapsdepartementet med handlingsplanen «Et liv uten vold». Denne gjaldt for perioden 2014-2017 og inneholdt 45 ulike tiltak rettet mot arbeidet med familievoldsproblematikken. Ett av disse tiltakene var at kompetansen til instanser i hjelpeapparatet skulle styrkes. Kunnskapsdepartementet skulle innføre et felles innhold i alle helse- og sosialfaglige grunnutdanninger, for at alle skulle ha nødvendig kunnskap om avdekking og oppfølging av vold i nære relasjoner (Justis- og beredskapsdepartementet, 2013a). Andre viktige tiltak var å styrke fastlegenes kunnskap om vold i nære relasjoner, forbedre krisesentertilbudet, samt forbedre informasjon og behandlingstilbud til de voldsutsatte. I sluttrapporten fra 2018 kan man se hva som konkret ble gjort for å følge opp de ulike tiltakene. Blant annet hadde Kripos en kampanje om vold i nære relasjoner i 2014 som het «Hvor lite skal du finne deg i?», hvor hensikten var å spre informasjon om temaet og hva politiet kunne bidra med (Justis- og beredskapsdepartementet, 2018). Det arbeides nå med en ny handlingsplan.

Et annet resultat av handlingsplanen er «Prosjekt November». Prosjekt November startet som et samarbeidsprosjekt i 2014 i Oslo politidistrikt, mellom politi og andre hjelpeinstanser i saker om vold i nære relasjoner (Bredal, 2019). Prosjektet førte blant annet til at det fra 2015 og fram til i dag finnes en tverrfaglig gruppe på Stovner politistasjon, ved navn Prosjekt November, som arbeider med å forebygge ny vold i enkeltsaker. Her gir de hjelp til både den voldsutsatte, voldsutøveren og til pårørende. Samarbeidet mellom de ulike etatene gjør at tiltakene for de involverte også strekker seg på tvers av fagområdene, og senker belastningen for de utsatte. Prosjekt November har vist seg å være et samarbeid som har hjulpet rundt 200 familier (Christiansen, Jonassen & Mordt, 2017).

3.4 Barns smerteuttrykk

Når barn utsettes for vold i hjemmet, påvirker det dem på flere måter. Siri Søftestad skriver i «Grunnbok i arbeid med seksuelle overgrep mot barn» fra 2018, om barns mangel på forståelse og språklige begreper. Førskolebarn kan vise tegn på seksuelle overgrep gjennom atferd eller utsagn. Deres mangel på kognitiv utvikling gjør at de ikke forstår at det de gjør eller sier avslører noe som er uvanlig eller ulovlig (Søftestad, 2018, s.43). Skolebarn derimot, har på grunn av sin alder tilegnet seg større ordforråd og utviklet bedre kommunikasjonsevne. De forstår i større grad konsekvensene av at overgrepene avsløres, og evner å ta forhåndsregler for å unngå dette. Samtidig har de en større mulighet til å si ifra og til å søke hjelp, enn det de mindre barna har grunnet manglende ord og forståelse (Søftestad, 2019).

Barn kan gi uttrykk for sin smerte gjennom å utvise en redusert evne til å regulere og kontrollere sine egne følelser og atferd (Søftestad, 2019). Det kan for eksempel være problemer med å mestre sinne, nedstemthet, vansker med å forstå ting, selvskading og misbruk av rusmidler. Disse tegnene er noe ansatte på skoler og barnehager kan se etter, og ta tak i ved å prate med barnet og tilby sin hjelp.

3.4.1. Hvorfor sier ikke barn i fra?

I Forandringsfabrikkens rapport «Rett og sikkert» fra 2019, skriver de om årsaker til at barn ikke forteller om vold. Denne rapporten inneholder erfaringer fra 130 barn som selv har opplevd vold, og hvordan trygghet kan etableres for at barn kan fortelle om vold. Mange av barna forteller at de ikke visste at det de ble utsatt for ikke var greit. De visste heller ikke hvordan og hva slags hjelp de kunne få. Barn må få konkrete forklaringer på hva de ulike formene for vold er, med ord som de forstår. De må få vite at dette kan utføres av noen de kjenner, og de må vite hvem de kan si i fra til om det skjer/har skjedd.

En annen årsak til at barn ikke sier i fra er at de er redde for hva som vil skje etterpå, som for eksempel at situasjonen blir verre eller at familien splittes (Forandringsfabrikken, 2019). De trenger trygge rammer for å tørre å dele de vonde tingene. «*Det er vi som må betale prisen for de valgene som blir tatt på vegne av oss*» (Forandringsfabrikken, 2019, s. 3).

Barnets mangel på myndighet gjør at det blir desto viktigere at de voksne forstår betydningen av å samarbeide med det aktuelle barnet. Barna fra Forandringsfabrikken uttrykker at de trenger tillit og respekt fra de voksne, og å bli inkludert i prosessen når informasjonen deles til barnevern og politi. Barna må få vite hva som skal deles med hvem, og viktigheten av at dette

deles. Barn har krav på å bli inkludert i beslutninger og få vite hva som kommer til å skje. Det er tross alt deres liv, og deres trygghetsfølelse øker dersom de får ta del i prosessen.

3.5 Forutsetninger for at barn skal si i fra om vold

De fleste barna går på skole eller i barnehage. Dette gjør at lærere og barnehagelærere vil være de som har den mest kontinuerlige relasjonen til barna, ved siden av foreldrene til barna (Lie, 2015, s. 84). Skoler og barnehager vil derfor være viktige arenaer for forebygging og avdekking av vold mot barn. Voksne som jobber med barn eller har omsorg for barn, har et særlig ansvar for disse barna. For at barn skal si i fra om vold, trenger de å få vite hva som er lov å gjøre mot kroppen deres, og hva som ikke er lov (Sivertsen, 2016). De voksne må vite hva som betegnes som vold, for at de skal kunne finne ord å fortelle og informere barn om dette. Vi må gi barn nødvendig språk for å fortelle om det som har skjedd (Sivertsen, 2016, s. 215).

Barn trenger å få vite hvem de kan si i fra til dersom de utsettes for vold. De må fortelles at de kan snakke om vold med de voksne. I en rapport fra Forandringsfabrikken (2015) finner vi et sitat fra et barn som har opplevd vold i hjemmet: *«Jeg tenkte ikke på at jeg kunne ta opp med lærerne problemene jeg hadde hjemme. På skolen var det fokus på gangetabellen.»* (Forandringsfabrikken, 2015). Dette viser at barna kan ha et ønske om å prate med lærerne, men at de ikke føler seg invitert til det.

For å avdekke om barn utsettes for vold må man våge å tenke og forfølge tanken om at et barn kan være utsatt for vold fra sine nærmeste (Kripos, 2019, s. 44). Tørre å tro på virkeligheten og at den kan være kompleks og vond. Selv om ikke alle barn viser tydelige tegn på at noe er galt, må de voksne vise at de ser dem og åpne opp for at man kan prate om vanskelige ting som skjer også utenfor skolen.

Ivaretagelse og inkludering av barnet er viktig for at det skal fortelle om vold. Barna fra Forandringsfabrikken vektlegger viktigheten av at når de varsler om vold i hjemmet, skal det være trygt, og den voksne skal heller ikke fortelle det videre uten å konferere med barnet selv (Forandringsfabrikken, 2019). Dersom dette ikke overholdes, mister barnet tillit til voksenpersonen. Dersom foreldrene får vite hva barnet har sagt, kan det føre til ny vold hjemme – potensielt at volden eskalerer (Mevik & Edvardsen, 2016, s. 59). Barna trenger å vite hva som vil skje med familien og med saken (dersom den anmeldes). For barna er det

viktigste at de får det bedre, ikke at saken anmeldes eller at den som har gjort dem noe vondt skal straffes (Forandringsfabrikken, 2019).

3.5.1. «Dialogtimen»

«Dialogtimen – barnevern for barn» var et tiltak som barnevernet gjorde i samarbeid med en barneskole i Bodø i 2016. Formen og innholdet i dette tiltaket var også gjort i samarbeid med barna selv. Dialogtimen ble holdt for alle fjerdeklasser i Bodø kommune, hvor hensikten var å fortelle elevene hva barnevernet er, hva de kan bidra med og hvordan de kan kontaktes. Barna lærte om forskjellen på gode og vonde hemmeligheter, og hva de kunne gjøre dersom de eller en venn hadde en vond hemmelighet. Dialogtimen hadde god innvirkning på både elever og lærere. Lærere uttalte at de i større grad så viktigheten av å prate om tabubelagte tema som vold og seksuelle overgrep, og at de etter å ha sett elevenes refleksjoner rundt temaet, vegret seg i mindre grad å prate om slike ting (Mevik, 2016). Barna fortalte at de syntes dialogtimen var interessant og nyttig. Flere av barna ønsket å prate med barnevernet etter dialogtimen, hvor de pratet om tema som foreldre som krangler og mobbing.

3.6 Politiets forebygging og samarbeid med andre etater

Politiet skal forebygge straffbare forhold, og i den sammenheng samarbeide med andre myndigheter (Politiinstruksen § 10-1, 1990). Politiets samarbeidsplikt finner vi også i Politiloven (1995) § 2 nr. 6 og Politiinstruksen (1990) § 15-1. I sistnevnte står det også at det «særlig påligger politiet å innlede et nært samarbeid med skole- og sosialmyndighetene».

Politiet har ulike metoder å forebygge på. Forebygging vil si å være i forkant og forhindre at noe negativt skjer (Lie, 2015, s. 19). Lokalorientert forebygging handler om å forebygge ved å skape trygghet og styrke relasjonen mellom politi og publikum (Lie, 2015, s. 183). Her vil det være viktig at publikum har tillit til politiet, slik at de tørr å søke hjelp fra politiet. Dersom barn, eller de som jobber med barn, skal synes det er trygt å varsle politiet om vold, må de stole på at politiets arbeid vil hjelpe dem. Mange barn vet ikke så mye om politiet, så å skape en god relasjon til barn vil skape tillit.

Lokalorientert forebygging innebærer at politiet samarbeider med andre aktuelle aktører og myndigheter, for å øke kunnskapsnivået (Lie, 2015, s. 225). Ved at politiet samarbeider med barnehager og skoler om å forebygge og avdekke vold mot barn, vil

kunnskapen som hver av etatene har bidra til at de sammen kan komme til gode løsninger og tiltak.

3.6.1 Viktigheten av politiets bidrag i vold mot barn

Politiets spesialitet er at de har utdanning i teknikker (avhørsteknikker) for å prate med noen uten å påvirke dem. For å ta avhør av barn («tilrettelagte avhør»), kreves det spesiell kompetanse. Rammene for et tilrettelagt avhør er hjemlet i Straffeprosessloven (1981) § 239 og Forskrift om tilrettelagte avhør (2015). Et tilrettelagt avhør skal ta hensyn til barnets sårbarhet, og sikre barnets forklaring om det som har skjedd. I et tilrettelagt avhør er det, som ellers, ingen selvfølge at barnet forteller om det som har skjedd på eget initiativ. Derfor må politiet søke å spørre, da med åpne spørsmål som tilrettelegger at barnet selv kan få fortelle så fritt som mulig. Dette gjør at verdien av det de sier blir sterkere, da det ikke er noen som har fremprovosert svaret i form av ledende spørsmål. Teknikker for hvordan man kan stille åpne spørsmål til barn, vil være nyttig kunnskap for alle etater som jobber med barn.

Politiets kunnskap om vold i nære relasjoner må deles med andre aktører som arbeider med barn. Politiet har kunnskap og erfaring om mulige risiko- og sårbarhetsfaktorer. Det er politiets ansvar å videreformidle dette til andre aktører som har mulighet til å avdekke vold mot barn (Kripos, 2019, s. 46). Det finnes mange polititjenestepersoner med spesialistkompetanse på dette feltet. De må derfor i større grad bidra med opplæring både i og utenfor politiet (Kripos, 2019, s. 46). De som jobber med barn må kunne snakke med barn på en god måte.

4.0 Drøfting

Staten har gjennom FNs barnekonvensjon artikkel 19 (1989), forpliktet seg til å beskytte barn mot vold og overgrep i hjemmet. Det er flere etater som jobber med dette, men likevel mange voldsutsatte barn som ikke får hjelp. Et slikt kompleks samfunnsproblem krever at flere instanser jobber målrettet sammen og benytter seg av hverandres kompetanse. Hvilken kompetanse har politiet, som vil være viktig for at barn skal kunne si ifra om vold? Hvorfor bør dette læres bort til ansatte på skoler og barnehager?

4.1 Politiets kompetanse i å undersøke om det har skjedd noe straffbart

Alle som jobber med barn må læres opp til å tørre å spørre og snakke om vold (Forandringsfabrikken, 2019, s.16). Denne opplæringen kan de få i samarbeid med politiet. Når politiet får informasjon om at et barn kan være utsatt for vold, tar de vurderinger i henhold til straffeprosessloven (1981) § 224, om det skal iverksettes etterforskning. Viktige momenter som spiller inn her er om politiet har konkrete holdepunkter som gjør at det er grunn til å tro at det har skjedd noe straffbart. Det kan for eksempel være at politiet har fått en melding fra en nabo som har reagert på støy og skriking fra en adresse hvor det bor en familie med barn. Dette kan i teorien være en høylytt krangel mellom to voksne, men for et barn kan dette være nokså skadelig. Uansett tar politiet en vurdering på om den informasjonen de får, gir dem en grunn til å undersøke om det har skjedd noe straffbart eller ikke. Ved å undersøke saken, finner man ut hva det dreier seg om, og hva man eventuelt kan gjøre videre.

Selv om det bare er politiet som etterforsker saker, er prinsippene noe som også kan brukes for andre etater. Det å stille åpne spørsmål til og undersøke den informasjonen man får, kan alle gjøre. Politiets metode for å undersøke opplysningene de får, kan læres bort til skoler og barnehager, som et redskap de kan bruke når barn forteller dem om vold. De som jobber med barna har som fordel at de kjenner barnas måter å vise følelser på, hvordan de lærer ting på best mulig måte, og hva de forstår og ikke forstår. Deres kunnskap om barn, vil være viktig når de skal undersøke den informasjonen de får fra barn. Det krever mye av et barn å fortelle om at en forelder utsetter dem for vold hjemme. Vi har sett at barn har et behov for forutsigbarhet når de skal fortelle om noe vanskelig. Barn trenger å få høre og trygges på at det å fortelle om volden, er riktig (Forandringsfabrikken, 2019). Det blir derfor viktig at de voksne forteller hvorfor hen stiller disse spørsmålene. Ved at den personen som barnet åpner seg til, evner å søke etter nødvendig informasjon, vil hen sammen med barnet kunne kartlegge hva som skal skje videre. Er det trygt for barnet å være på skolen? Er det trygt for barnet å dra hjem igjen etter skolen? Trenger barnet og tas med til legevakt? Uansett vil det være viktig for barnet å prate om det som har skjedd, for at det skal få det bedre.

Nødvendig kunnskap om hva man skal gjøre når et barn forteller om vold, kan trygge ansatte på skoler og barnehager til å prate med barn om dette. Når de som jobber med barn føler seg trygge, vil det føre til at barn føler seg tryggere til å fortelle.

4.2 Politiets kompetanse i å prate med barn

I NKVTS sin undersøkelse i 2019, fortalte nesten 1 av 6 ungdommer at de ikke har noen de kan snakke med dersom de har et vanskelig problem som gjør dem trist. (NKVTS, 2019, s. 16). Hvordan kan barn og ungdom finne noen de kan prate med om vonde ting som vold? Politiets møte med voldsutsatte barn er som oftest i hjemmet hvor det nettopp har skjedd noe, eller i tilrettelagte avhør på Statens Barnehus. Ansatte i barnehager og skoler har den muligheten av å bli kjent med barna og til å se etter tegn til at de ikke har det bra. Som vi har sett er det ingen selvfølge at barn selv tar initiativ til å fortelle om det vonde som skjer hjemme. De ansatte har derfor et ansvar for å legge til rette for at barn skal få hjelp. Barn har selv fortalt at de trenger noen de er trygge på og har tillit til for å tørre å si ifra og prate om vanskelige ting (Forandringsfabrikken, 2019). De må vite at den personen de velger å prate med evner å prate om det, vet hvordan hen skal håndtere det barnet forteller, og hva som er viktig og riktig å gjøre videre. Det setter krav til den voksenpersonen som barnet åpner seg til. Den må tørre å tro på det barnet forteller, og ta det videre (Kripos, 2019). Dersom barnet ikke tas på alvor vil det miste tillit og ha større terskel for å fortelle igjen. Derfor er den første gangen viktig. Enhver som jobber med barn må være klar for at et barn forteller om vold.

Kripos (2019) poengterte at politiet må dele sin kunnskap og erfaring om vold mot barn, til aktører som har mulighet til å avdekke vold mot barn. Disse aktørene vil være ansatte på skoler og barnehager. De som gjennomfører avhør av barn har spesialistutdannelse i dette, nettopp på grunn av barns sårbarhet og behov for trygge rammer. Etter som at staten plikter å beskytte barn mot vold og overgrep (Barnekonvensjonen artikkel 19, 1989), og politiet plikter å forebygge lovbrudd (Politiinstruksen § 10-1, 1990), vil denne kompetansen være viktig å videreformidle til skoler og barnehager.

4.3 Politiets tilstedeværelse på skoler og barnehager

Flere barn tror at politiets jobb er å sette folk i fengsel, samt at de har lov til å bruke makt (Forandringsfabrikken, 2019). Mange barn har respekt for politiet, men er usikre på i hvilken grad politiet er en hjelpeinstans for dem (Øverlien, 2012, s. 165). Dette inntrykket av politiet skaper verken tillit eller trygghet for at barna skal tørre å si ifra om vold. Dersom barn vet at det de utsettes for ikke er lov, men mangler kjennskap til politiets plikt til å forebygge og hjelpe barn som opplever vold, vil det kunne føre til at barna frykter at politiet får kjennskap til deres historie. Usikkerheten rundt hva som vil skje etter at barna har varslet politiet, vil

også kunne hindre dem i å ta kontakt med politiet. Dersom politiet tar med seg forelderen som utøver vold lurer barnet på hva som vil skje med forelderen. Kommer hen tilbake i morgen? Vil volden bli verre da? Når politiet får melding om vold i nære relasjoner med barn til stede, vil det være en vurdering fra politipatruljen og jurist om voldsutøveren skal pågripes og settes i varetekt (Riksadvokaten, 2008). Dette vil være viktig informasjon for barnet, sammen med hva en anmeldelse innebærer. Dersom barn vet hvilken funksjon politiet har og hva de kan hjelpe med, vil det gjøre det tryggere for barn å varsle politiet. Men hvordan kan barn få denne informasjonen?

For at barn skal få et inntrykk av hvem politiet er, kan det være nyttig å møte politiet i trygge omgivelser. En plass utenfor hjemmet (som for mange føles utrygt), og sammen med voksenpersoner de kan prate med i etterkant. Skoler og barnehager er arenaer hvor barn samles sammen med sine lærere. Som vi så hadde barnevernet i Bodø «Dialogtimen» rundt om på barneskoler. Et lignende tiltak for politiet ville gitt de en mulighet til å ta seg tid til å prate med barna, samt gitt barn muligheten til å spørre og bli kjent med politiet som en beskyttende instans. Ved å ufarliggjøre politiet og skape et riktig bilde av hvem de er, vil det gi barn en lavere terskel for å varsle politiet. Tillit er som tidligere nevnt en viktig faktor for at politiet og andre etater skal kunne samarbeide med publikum.

Et spørsmål her er hvilket årstrinn det er mest hensiktsmessig å gjennomføre et slikt tiltak for. Barnas alder har påvirkning for hvor mye de evner å forstå og huske (Søftestad, 2018). Jo yngre barn er, desto større behov har de for å repetere informasjon for å huske det. Med hensyn til hvor mye barn evner å huske, vil det også spille inn hvilken informasjon det bør legges vekt på. Dette er noe som politiet i samarbeid med de som jobber tett med barn kan finne en løsning på. Et viktig moment her blir også å inkludere barna selv. Det er tross alt barna det handler om, og det er de som kjenner seg selv best.

5.0 Avslutning

Det å forebygge og avdekke vold mot barn er en omfattende oppgave som krever innsats fra flere etater. Gjennom denne oppgaven har vi sett på hva som skal til for at barn skal si ifra om vold. De må få kunnskap om hva vold er, hvem de kan si ifra til og hva som skjer når de sier i fra. Forutsigbarhet og trygge rammer er viktige momenter for at barn skal tørre å fortelle. De trenger å bli inkludert i avgjørelser som gjelder deres liv. Ifølge Barnekonvensjonen er dette en rettighet alle barn har, hvorav deres mening skal vektlegges. Barna fra

Forandringsfabrikken fortalte at når voksne ikke samarbeider med barna fører dette til en økt opplevelse av utrygghet. Barnekonvensjonen sier også at avgjørelser vedrørende et barn skal tas med hensyn til barnets beste, og da trenger de å føle seg trygge, respektert og ivaretatt.

Fokuset i denne oppgaven har vært hva politiet kan bidra med for å hjelpe barn til å si ifra om vold. Politiet skal forebygge og avdekke vold mot barn, og plikter å samarbeide med skoler og barnehager. Ansatte i skoler og barnehager har muligheten til å skape en nær relasjon til barna, og dermed en større mulighet til å avdekke vold. Politiet har kompetanse i hva som betegnes som vold, og å undersøke om det har skjedd noe straffbart. Politiet har også kompetanse i å prate med barn og i minst mulig grad påvirke dem når de forteller. De som jobber i barnehager og skoler kjenner barna bedre, samt deres evne til å forstå ting. Politiets kompetanse kan bidra til at de som jobber med barn føler seg tryggere på å prate med barn om vold, og evner å ivareta barn som forteller om vold på best mulig måte. Et samarbeid mellom politi, skoler og barnehager gjør at de sammen kan komme fram til gode løsninger som kan hjelpe flest mulig barn.

6.0 Litteraturliste

- Barnekonvensjonen, (1989). *FNs konvensjon om barns rettigheter*. Vedtatt av De forente nasjoner 20. november 1989, Ratifisert av Norge 8. januar 1991. Revidert oversettelse mars 2003 med tilleggsprotokoller. Oslo, Barne- og familiedepartementet. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf [Lest 20.02.20]
- Barnelova. (1981). *Lov om barn og foreldre (LOV-1981-04-08-7)*. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1981-04-08-7?searchResultContext=2289&rowNumber=1&totalHits=9285> [Lest 20.03.20]
- Barnevernsloven. (1992). *Lov om barnevernstjenester (LOV-1992-07-17-100)*. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1992-07-17-100?searchResultContext=2530&rowNumber=1&totalHits=7343> [Lest 20.03.20]
- Bredal, A. (2019). *Sikkerhet og støtte i familievoldssaker: Følgeevaluering av Prosjekt November* (NOVA rapport 8/19). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/30a5d3d0a34d47c7a324688eeb10d2c2/nova-rapport-8-2019-k.pdf> [Lest 15.01.20]
- Christiansen, L., Jonassen, A. B., Mordt, H. (2017). *Nytt familievold-prosjekt har hjulpet rundt 200 familier*. NRK. Hentet fra <https://www.nrk.no/osloogviken/nytt-familievold-prosjekt-har-hjulpet-rundt-200-familier-1.13375109> [Lest 20.03.20]
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Grunnlova. (1814). *Kongeriket Noregs grunnlov (LOV-1814-05-17)*. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1814-05-17-nn?searchResultContext=1369&rowNumber=1&totalHits=9211> [Lest 25.03.20]
- Edvardsen, O. (2019). *Politipatruljens møte med barn som lever med vold i hjemmet: En fenomenologisk undersøkelse av politipatruljens praksis* (Doktoravhandling, Nord Universitet). Hentet fra: <https://phs.brage.unit.no/phs->

xmlui/bitstream/handle/11250/2611627/Phd_Edvardsen.pdf?sequence=1&isAllowed=y [Lest 15.01.20]

Forandringsfabrikken (2019). *Rett og sikkert: Om anmeldelse, avhør i barnehus og rettsak. Fra unge som har opplevd vold eller overgrep*. Hentet fra: <https://www.forandringsfabrikken.no/article/ny-rapport-rett-og-sikkert-2019> [Lest 20.02.20]

Forandringsfabrikken (2015). *Ingenbarnsland: Fra unge som har opplevd vold og overgrep*. Hentet fra: <https://www.forandringsfabrikken.no/article/magasinet-ingenbarnsland#> [Lest 20.02.20]

Forskrift om tilrettelagte avhør. (2015). *Forskrift om avhør av barn og andre særlig sårbare fornærmede og vitner (FOR-2015-09-24-1098)*. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/SF/forskrift/2015-09-24-1098?searchResultContext=2139&rowNumber=1&totalHits=10993> [Lest 26.03.20]

Hafstad, G. S. & Augusti, E-M. (2019). *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år* (NKVTS rapport nr. 4/2019). Hentet fra: https://www.nkvts.no/content/uploads/2019/10/Rapport_4_19_UEVO.pdf [Lest 21.03.20]

Justis- og beredskapsdepartementet. (2013a). *Et liv uten vold. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner fra 2014-2017*. Oslo, Justis- og beredskapsdepartementet. Hentet fra: http://www.krisesenter.com/backup240616/filer/pdf/handlingsplan/et_liv_uten_vold.pdf [Lest 20.03.20]

Justis- og beredskapsdepartementet. (2013b): *Forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner*. Meld. St. 15 (2012–2013). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-15-20122013/id716442/sec1> [Lest 16.03.20]

- Justis- og beredskapsdepartementet. (2018). Sluttrapport for handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Oslo, Justis- og beredskapsdepartementet. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/contentassets/123f0c0da6b94186bafafdfa4b5c891a/sluttrapport-handlingsplan-vold_2018.pdf [Lest 20.03.20]
- Kripos. (2019). *Alvorlig vold mot små barn*. Hentet fra <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/vold-mot-barn/alvorlig-vold-mot-barn.pdf> [Lest 19.03.20]
- Lie, E. M. (2015). *I forkant: Kriminalitetsforebyggende politiarbeid* (2. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Lillevik, O. G. (2016). Perspektiver på vold mot barn. I K. Melvik, O.G. Lillevik & O. Edvardsen (Red.), *Vold mot barn: Teoretiske, juridiske og praktiske tilnærminger* (s. 18-34). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Menneskerettighetene. (1948). *FNs Verdenserklæring om menneskerettigheter*. Hentet fra <https://www.fn.no/Om-FN/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-verdenserklæring-om-menneskerettigheter> [Lest 17.03.20]
- Mevik, K. (2016). *Dialogtimen – et tiltak i skolen om barnevern for barn*. Hentet fra <http://tidliginnsats.forebygging.no/Praksiserfaringer/Dialogtimen--et-tiltak-i-skolen-om-barnevern-for-barn/> [Lest 24.03.20]
- Mevik, K. & Edvardsen, O. (2016). Barns rett til beskyttelse og medbestemmelse – med utgangspunkt i barnekonvensjonen. I K. Melvik, O.G. Lillevik & O. Edvardsen (Red.), *Vold mot barn: Teoretiske, juridiske og praktiske tilnærminger* (s. 52-66). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Nyeng, F. (2012). *Nøkkelbegreper i forskningsmetode og vitenskapsteori*. Oslo: Vigmostad & Bjørke AS.

- Politi-loven. (1995). *Lov om politiet (LOV-1995-08-04-53)*. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1995-08-04-53?searchResultContext=2780&rowNumber=1&totalHits=2587> [Lest 15.03.20]
- Politiinstruksen. (1990). *Alminnelig tjenesteinstruks for politiet (FOR-1990-06-22-3963)*. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/INS/forskrift/1990-06-22-3963?searchResultContext=2957&rowNumber=3&totalHits=302> [Lest 15.03.20]
- Riksadvokaten. (2008). *Familievold*. Rundskriv nr. 3/2008. Hentet fra <https://www.riksadvokaten.no/wp-content/uploads/2017/09/Rundskriv-2008-3-Familievold.pdf> [Lest 20.03.20]
- Rt. 2010 s. 949. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/HRSTR/avgjorelse/hr-2010-1426-a?searchResultContext=3145&rowNumber=1&totalHits=193>
- Sivertsen, L. (2016). En fortelling om SMISO. I K. Melvik, O.G. Lillevik & O. Edvardsen (Red.), *Vold mot barn: Teoretiske, juridiske og praktiske tilnærminger* (s. 207-224). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Søftestad, S. (2018). *Grunnbok i arbeid med seksuelle overgrep mot barn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Straffeloven. (2005). *Lov om straff (LOV-2005-05-20-28)*. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/2005-05-20-28?searchResultContext=1688&rowNumber=1&totalHits=68136> [Lest 25.03.20]
- Straffeprosessloven. (1981). *Lov om rettergangsmåten i straffesaker (LOV-1981-05-22-25)*. Hentet fra: <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1981-05-22-25?searchResultContext=1193&rowNumber=1&totalHits=66191> [Lest 25.03.20].
- Thoresen, S. & Hjemdal, O. K. (2014). *Vold og voldtekt i Norge: En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv* (NKVTS rapport 1/2014). Hentet fra https://www.nkvts.no/content/uploads/2015/11/vold_og_voldtekt_i_norge.pdf [Lest 15.03.20]

Thurén, T. (2009). *Vitenskapsteori for nybegynnere*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Øverlien, C. (2012). *Vold i hjemmet – barns strategier*. Oslo: Universitetsforlaget AS.